

Fredensborg

- EN ENGELSKMANN I ULLENSAKER

I 1865 var det folketelling i landet. I Ullensaker bodde det 7373 mennesker det året. En egen kolonne i statistikken viser fødested. I 1865 bodde det nærmere 60 svensker i bygda, men bare fem danskere. En mann var født i Svells og tre i Tyskland. Den eneste utenom disse som ikke var født i Norge kom fra England, og het Charles King.

Han kom til landet som jernbaneingeniør med selskapet som bygde hovedbanen til Eidsvoll. King var født i Oxfordshire i 1829. Et sted undervegs i Norge må han ha møtt kjærligheten, for han giftet seg med tre år eldre Kristine Kristoffersdatter fra Gjerdrum. De slo seg ned rett ved det gamle vegkrysset Varpet, i huset

mange kaller Kingsgården. Samme året som Hovedbanen ble åpnet fikk de sitt første barn, og etter hvert skulle det bli sju til.

Charles må ha vært et eksotisk innslag i lokalmiljøet. Stasjonsmester August Waits fra Tyskland var den eneste andre i nablaget som ikke var født i Norden. Under rubrikken "trossamfunn" står det oppført "Høy-engelsk religion [han ved det ikke]". Imidlertid ble det etter hvert orden på dette, for i 1875 står han oppført som "reformert"; sikkert til tilfredshet for mange av de religiøst opplattede kvinnene i nablaget.

Engelskmannen etablerte seg i Ullensaker i en brytningstid.

Stikk imot det en skulle tro sank befolkningstallet i Ullensaker med nesten 30% fra 1865 og fram til 1891.

Det var ikke på grunn av høy dødelighet, men fordi folk flyttet ut. Det var de unge som flyttet, og de flyttet enten til Christiania eller til Amerika. Og de som ble igjen opplevde store endringer.

Fra å være en bygd hvor nesten alle levde tilknyttet landbruket og hadde en økonomi som handlet om selvbørging og byttehandel, så fikk stadig flere andre typer yrker, og stadig flere livnærte seg ved å tjene penger innenfor en handelsøkonomi. Charles King og hans familie drev butikk, bakeri og litt gjestgivervirksomhet i huset som lå gunstig til.

Motsatt side: Kingsgården har ligget der i minst 150 år, mens det meste rundt den er endret. Til venstre uhuset med fjøs, skjul og potekjeller. Foto: Stein Westengen

Kart: Området ved Trøgstad 1859. Charles King slo seg ned ved krysset "Varpet".

Kaffelabnas i hagen ved Kingsgården, ca 1882. Kristine King har tatt plass i gyngestolen, med sine åtte barn rundt seg.

Coudersport, Pennsylvania, 1956

Han bærer preg av i å ha sittet der en stund, mannen ved bordet nærmest baren. Til alle som nærmer seg kaster han ut historier om hvor tøff han har vært, alle han fikk fanget, alle som ble drept. Folk ser ned, går forbi, går rundt. Forfatteren ved bardsken er tilfeldig innom. Han holder avstand en stund, men nysgjerrigheten er vekket. Han rusler bort, spanderer en øl, setter seg ned. Lytter litt til historiene og håper instinktene skal stå ham bi.

Mannen ved bordet heter Eliot. På en måte har han en lang reise bak seg – heltestatus og suksess, men også skuffelser, fornedrelser og to brutte ekteskap. Han er født i Chicago, og som svært mange av sin generasjon i USA er han barn av innvandrere. Faren het Peter Ness, moren Emma King. Begge kom de fra et lite land i øst som kalles Norge. I hjemmet i Chicago var Eliot den yngste av fem søsken, alle født etter at foreldrene kom til USA i 1880. Emma King er registrert med to innreiser til USA. Hun må ha vært en periode hjemme hos familien på Jessheim, før hun dro tilbake til Chicago i 1885. Hennes sju søsken fikk nok høre mange historier om landet "over there". Eldstebroren hørte nok ekstra godt etter, for han flyttet til Chicago i 1894.

Mannen ved bordet er Charles Kings barnebarn. Forfatteren som har tatt plass ved bordet heter Oscar Fraley. Innskytelsen som fikk ham til å sitte ned for å høre på den fulle mennens historier kommer han ikke til å angre på. Eliot Ness var mannen som fikk ansvaret for å bekjempe Al Capones ulovlige alkohollivskorshet, en jobb han gjorde med stor suksess og med et lag med håndplukkede medarbeidere. Hans hovedverktøy var en avsagd hagle.

Sammen skrev Oscar Fraley og Eliot Ness boken "The Untouchables", som ble en stor suksess. Eliot fikk imidlertid ikke oppleve dette. Han døde 16. mai 1957, en måned før boken kom ut. 30 år senere filmen "The Untouchables". Kevin Costner spiller hovedrollen som Eliot Ness - mafijaagieren med røtter på Jessheim.

Fredensborg, også kalt Kingsgården eller Rolstadgården

- Ukjent byggeår, før 1865
- Regulert til bevaring
- Vært i bruk som kolonial og bakeri, først av familien King, så av Rolstad.
- Ombygd til leiligheter i 1957 og senere kontorer